

ISSN (Print) 2616-6895
ISSN (Online) 2663-2497

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. ӘЛЕУМЕТТАНУ сериясы

PEDAGOGY. PSYCHOLOGY. SOCIOLOGY Series

Серия ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. СОЦИОЛОГИЯ

2(147)/ 2024

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Астана, 2024

Astana, 2024

Бас редактор:
Г.Ж. Менлибекова,
п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары (психология) **А.С. Мамбеталина, п.ғ.д., проф. (Қазақстан)**

Бас редактордың орынбасары (әлеуметтану) **Н.О. Байғабылов, PhD (Қазақстан)**

Редакция алқасы:

Атемова К.Т.	п.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Бозгурт В.	Ph.D, проф. (Түркия)
Беркимбаев К.М.	п.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Веселов Ю.В.	ә.ғ.д. (Ресей)
Гулерже Х.	ә.ғ.д., проф. (Түркия)
Закирова А.Б.	п.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Калкеева К.Р.	п.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Лоуренс Клемент Кехинде	Ph.D, проф. (Нигерия)
Майлыбаева Г.С.	Ph.D, проф. (Қазақстан)
Длимбетова Г.К.	п.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Огами Акира	проф. (Жапония)
Сакенов Д.Ж.	п.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Салиева А.Ж.	п.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Сейтқазы П.Б.	п.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тамаш П.	Ph.D, проф. (Венгрия)
Танер Атмака	Қауымдаст. проф. (Түркия)
Томус А.	Ph.D (Румыния)
Фрумин И.Д.	Ph.D, проф. (Германия)
Чошкун Йелкин	Ph.D, қауымдаст. проф. (Түркия)
Шаукенова З.К.	ә.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Южел Гелишли	Ph.D, проф. (Түркия)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 402 б.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Тел.: +7 (7172) 709500, (ішкі: 35-108)

E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. ӘЛЕУМЕТТАНУ сериясы

Меншіктенуші: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті»

Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде тіркелген.

№ KZ80VPY00032636, 19.02.21 ж. қайта есепке қою туралы куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1

Editor-in-Chief:
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.(Kazakhstan)
G.Zh. Menlibekova

*Deputy Editor-in-Chief
(psychology)*

A.S. Mambetalina, *Doctor of Psychological
Sciences, Prof. (Kazakhstan)*

Deputy Editor-in-Chief (sociology) **N.O. Baigabylov**, *PhD in Sociology (Kazakhstan)*

Редакция алқасы:

Atemova K.T.	Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Bozkurt V.	Ph.D., Prof. (Turkey)
Berkimbayev K.M.	Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Veselov Yu.V.	Doctor of Sociology (Russia)
Gulcerce H.	Doctor of Sociology, Prof. Turkey)
Zakirova A.B.	Can. of Pedagogical Sciences, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Kalkeyeva K.R.	Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Lawrence Olakunle Kehinde	Ph.D., Prof. (Nigeria)
Mailybayeva G.S.	Ph.D., Prof. (Kazakhstan)
Dlimbetova G.K.	Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Ogami Akira	Prof. (Japan)
Sakenov D.Zh.	Can. of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Saliyeva A.Zh.	Can. of Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan) Doctor of
Seytkazy P.B.	Pedagogical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Tamas P.	Ph.D., Prof. (Hungary)
Taner Atamaca	Assoc. Prof. (Turkey)
Tomuş A.	Ph.D. (Romania)
Froumin I.D.	Ph.D., Prof. (Germany)
Shaukenova Z.K.	Doctor of Sociology, Prof. (Kazakhstan)
Coşkun Yelkin	Ph.D., Assoc. Prof. (Turkey)
Yücel Gelişli	Ph.D., Prof. (Turkey)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.402, Astana, Kazakhstan, 010008
L.N.Gumilyov Eurasian National University
Tel.: +7 (7172) 709500, (ext.: 35-108)
E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Bulletin of L.N.Gumilyov Eurasian National University
PEDAGOGY. PSYCHOLOGY. SOCIOLOGY Series
Owner: L.N.Gumilyov Eurasian National University
Registered by the Ministry of information and social development of the Republic of Kazakhstan.
Rediscount certificate No. № KZ80VPY00032636 from 19.02.21
Periodicity: 4 times a year
Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008

Главный редактор
д.п.н., профессор
Г.Ж. Менлибекова (Казахстан)

Зам. главного редактора
(психология)

А.С. Мамбеталина, д.пс. наук, проф.
(Казахстан)

Зам. главного редактора
(социология)

Н.О. Байгабылов, PhD (Казахстан)

Редакционная коллегия:

Атемова К.Т.	д.п.н., проф. (Казахстан)
Бозгурт В.	Ph.D., проф. (Турция)
Беркимбаев К.М.	д.п.н., проф. (Казахстан)
Веселов Ю.В.	д.с.н. (Россия)
Гулерже Х.	д.с.н., проф. (Турция)
Закирова А.Б.	к.п.н., доцент (Казахстан)
Калкеева К.Р.	д.п.н., проф. (Казахстан)
Лоуренс Клемент Кехинде	Ph.D, проф. (Нигерия)
Майлыбаева Г.С.	Ph.D, проф. (Казахстан)
Длимбетова Г.К.	д.п.н., проф. (Казахстан)
Огами Акира	проф. (Япония)
Сакенов Д.Ж.	к.п.н., проф. (Казахстан)
Салиева А.Ж.	к.п.н., проф. (Казахстан)
Сейтқазы П.Б.	д.п.н., проф. (Казахстан)
Тамаш П.	Ph.D, проф. (Венгрия)
Танер Атмака	Ассоц. проф. (Турция)
Томус А.	Ph.D (Румыния)
Фрумин И.Д.	Ph.D, проф. (Германия)
Чошкун Йелкин	Ph.D, ассоц. проф. (Турция)
Шаукенова З.К.	д.с.н., проф. (Казахстан)
Южел Гелишли	Ph.D, проф. (Турция)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 402

Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилева

Тел.: +7 (7172) 709500, **(вн:** 35-108)

E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.

Серия ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. СОЦИОЛОГИЯ.

Собственник: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»

Зарегистрирован Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан.

Свидетельство о постановке на переучет № KZ80VPY00032636 от 19.02.21 г.

Периодичность: 4 раза в год

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1

МАЗМҰНЫ/ CONTENT/ СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА / PEDAGOGY

Г.А. Амзеева

*Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің эмоционалдық тұрақтылығын қалыптастыру
тұғырларын тиімді жүзеге асыру.....*

Г.А. Амзеева

*Эффективная реализация компонентов формирования эмоциональной устойчивости
будущих учителей начальных классов.....*

G.A. Amzeeva

*Effective implementation of the components of future primary school teachers' emotional stability for
mation.....*

14

А.К. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова

*Смарт технологияларды оқытуда тәжірибеге бағытталған тәсілді қолдану
перспективалары: жүйелі шолу.....*

А.К. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова

*Перспективы использования практико-ориентированного подхода в обучении smart
технологиям: систематический обзор.....*

A.K. Dildabek, M.A. Yermaganbetova

Prospects of using a practice oriented approach in teaching smart technologies: systematic review

31

Е.Н. Дзятковская

Тұрақты даму идеялары экологиялық білім мазмұнының тұтастығының шарты ретінде

Е.Н. Дзятковская

Идеи устойчивого развития как условие целостности содержания экологического образования

E.N. Dzyatkovskaya

*Ideas of sustainable development as a condition for the integrity of the content of environmental
education.....*

42

Hari Sandugash, Dorji Sarantuya

Мектепке дейінгі білім берудегі оқу бағдарламалық талдаудың кейбір нәтижелері

Hari Sandugash, Dorji Sarantuya

Некоторые результаты анализа программ дошкольного образования.....

Hari Sandugash, Dorji Sarantuya

Some results of curriculum analysis in preschool education.....

52

Г.Б. Иманбекова, Ш.О. Орынғалиева, С.С. Байсарина

*Өмірге қайраттылық болашақ педагог-психологтардың психологиялық салауаттылығының
негізі ретінде.....*

Г.Б. Иманбекова, Ш.О. Орынғалиева, С.С. Байсарина

*Жизнестойкость как основа психологического здоровьесбережения будущих педагогов-
психологов.....*

G.B. Imanbekova, SH.O. Oryngaliyeva, S.S. Baisarina <i>Resilience as basis of psychological health-saving of future teacher-psychologists.....</i>	63
Б. Хамзина, Ж. Абиева, Б. Абдрашева, Л. Нұрқатова <i>Қазақстан университеттеріндегі оқытушылардың жұмысқа құлшынысы</i> В.Б.Хамзина, Ж.Абиева, Б.Абдрашева, Л.Нуркатова <i>Вовлеченность работой преподавателей в университетах Казахстана.....</i> V.Khamzina, Zh.Abiyeva ,Abdrasheva, L.Nurkatova <i>Teacher work engagement in Kazakhstan universities.....</i>	76
А.А. Конвисарь, В.В. Бежина, М.Р. Муқанов <i>Цифрлық ресурстарды қолданудағы отырып, жоғары оқу орны оқытушысының қызметіндегі рефлексия.....</i> А.А. Конвисарь, В.В. Бежина, М.Р. Муқанов <i>Рефлексия в деятельности преподавателя высшего учебного заведения с применением цифровых ресурсов.....</i> A.A. Konvisar, V.V. Bezhina, M.R. Mukanov <i>Reflection in action of the HEI lecturers using digital tools.....</i>	96
А.Б. Кокажаева, Г.С. Базарбаева, А.Б. Жексембинова, Ж.С. Нұрмұхамбетова <i>Математиканы оқытуда пәнаралық байланысты жүзеге асырудың маңызы.....</i> А.Б. Кокажаева, Г.С. Базарбаева, А.Б. Жексембинова, Ж.С. Нурмухамбетова <i>Возможности осуществления межпредметных связей в процессе обучения математике...</i> A.B. Kokazhaeva, G.S. Bazarbayeva, A.B. Zhexembinova, Zh.S. Nurmukhanbetova <i>Opportunities for implementing interdisciplinary connections in the process of teaching mathematics</i>	107
Н.А. Минжанов, Г.Н. Минжанова, Р.Д. Окашев, С.С. Исина, Ж.З. Косыбаев <i>Құзыреттілік әдіснамасы негізінде болашақ әлеуметтік қызметкерлерді даярлау.....</i> Н.А. Минжанов, Г.Н. Минжанова, Р.Д.Окашев, С.С.Исина, Ж.З. Косыбаев <i>Подготовка будущих социальных работников на основе компетентностной методологии</i> N.A.Minzhanov, G.N. Minzhanova, R.D. Okashev, S.S. Isina, Kossybaev Zh. Z. <i>Training of future social workers based on competence-based methodology.....</i>	121
Л.Е. Рамазанова, К.Ж. Туребаева, А.В. Гриншкун <i>Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін дайындауға арналған оқу бағдарламасына виртуалды және толықтырылған шындық технологиясын енгізу.....</i> Л.Е. Рамазанова, К.Ж. Туребаева, А.В. Гриншкун. <i>Внедрение технологий виртуальной и дополненной реальности в учебную программу для подготовки будущих учителей начальных классов.....</i> L.Y. Ramazanova, K.Zh. Turebaeva, A.V. Grinshkun <i>Implementing virtual and augmented reality technology into the curriculum for preparing future primary school educators.....</i>	133
С.Е. Жүнісова, Л.Н. Нәби, Л.С. Байманова <i>Екі шет тілін оқитын студенттердің икемді дағдыларын қалыптастырудың өзектілігі</i> С.Е. Жунусова, Л.Н. Навий, Л.С. Байманова <i>Актуальность формирования гибких навыков у студентов, изучающих два иностранных языка.....</i> S.Ye. Zhunussova, L.N. Naviy, L.S. Baimanova <i>The relevance of soft skills formation in students studying two foreign languages.....</i>	144
Э.А.Айтеннова, Қ.Н.Сарыбекова, А.А.Сманова, З.Д.Кошимбетова <i>Коллаборациялық орта негізінде болашақ педагогтің кәсіби даярлығының теориялық-әдіснамалық негіздемесі.....</i>	

Э.А.Айтенова, Қ.Н.Сарыбекова, А.А.Сманова, З.Д.Кошимбетова <i>Теоретико-методологическое обоснование профессиональной подготовки будущего педагога на основе коллаборативной среды.....</i>	
E.A.Aitenova, K.N.Sarybekova, A.A.Smanova, Z.D.Koshimbetova <i>Theoretical and methodological justification of the future teacher's professional training based on a collaborative environment.....</i>	164
Б.С. Арымбеков, К.М. Туреханова, С.К Коданова <i>Орта мектепте толықтырылған шынайылық қолданбасын белсенді тұтынылатын физика пәнінің оқыту методологиясы.....</i>	
Б.С. Арымбеков, К.М. Туреханова, С.К Коданова <i>Усовершенствованная методика преподавания физики с использованием приложения дополненной реальности в средней школе.....</i>	
B.S. Arymbekov, K.M. Turekhanova, S.K Kodanova <i>Advanced Physics Teaching Methodology Using Augmented Reality Application in Middle School</i>	180
Н.С. Алпысбаева, Г.Н. Жолтаева, Г.А. Тажинова <i>Болашақ бастауыш сынып мұғалімін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың алғышарттары.....</i>	
Н.С. Алпысбаева, Г.Н. Жолтаева, Г.А. Тажинова <i>Предпосылки подготовки будущего учителя начальных классов к использованию интерактивных средств обучения.....</i>	
N.S. Alpybayeva, G.N. Zholtayeva, G.A. Tazhinova <i>Prerequisites for preparing a future primary school teacher to use interactive learning tools.....</i>	200
Л.А.Анарбек, Г.М.Сәрсенбаева, Г.Б.Исаева <i>Болашақ педагогикалық мамандарды кәсіби даярлаудың акмеологиялық тәсілдері.....</i>	
Л.А.Анарбек, Г.М.Сәрсенбаева, Г.Б.Исаева <i>Особенности применения акмеологических методов в процессе профессиональной подготовки будущих педагогов.....</i>	
L.A. Anarbek, G.M.Sarsenbaeva, G.B. Issayeva <i>Features of application of acmeological methods in the process of professional training of future teachers.....</i>	219
М.П.Асылбекова, Б.Е. Батанасова, А.Б. Закирова <i>Цифрлық дәуірде болашақ педагог-психологтердің транссауаттылығын дамыту мүмкіндіктері.....</i>	
М.П.Асылбекова, Б.Е. Батанасова, А.Б. Закирова <i>Возможности развития трансграмотности будущих педагогов-психологов в эпоху цифровых технологий</i>	
M.P.Asylbekova, B.E.Batanasova, A.B. Zakirova <i>Opportunities for developing trans-literacy of future pedagogues-psychologists in the digital age...</i>	230
А.Б. Әмірбек, Р.Н. Нұрділлаева <i>Орта мектепте химия пәнін CLIL технологиясымен оқыту тиімділігі.....</i>	
Амирбек А.Б., Нурдиллаева Р.Н. <i>Эффективность преподавания химии в школе по технологии CLIL.....</i>	
Amirbek A.B., Nurdillayeva R.N. <i>Effectiveness of teaching chemistry at school using CLIL technology.....</i>	244
Г.Г. Гафу, Н.Р. Терлікбаева, А.К. Жансеитова <i>Қазақстандағы жоғары білім жүйесі тұрақты дамуға бағытталған ба? Ұлттық және институционалды саясатты талдау.....</i>	
Г.Г. Гафу, Н.Р. Терлікбаева, А.К. Жансеитова <i>Направлена ли система высшего образования в Казахстане на устойчивое развитие? Анализ национальной и институциональной политики.....</i>	

G. Gafu, N. Terlikbayeva, A. Zhanseitova <i>Is the higher education system in Kazakhstan oriented towards sustainable development? An analysis of national and institutional policies.....</i>	259
С.М. Бахитшева, Ш.Т.Таубаева, З.Г. Мұхтар, Ж.С. Кажиякпарова <i>Аралас оқытудың дидактикалық мәселелері.....</i>	
С.М. Бахитшева, Ш.Т.Таубаева, З.Г. Мухтар, Ж.С. Кажиякпарова <i>Дидактические вопросы смешанного обучения.....</i>	
S.M. Bakhisheva, S.T.Taubaeva, Z.G. Mukhtar, J.S. Kazhiakparova <i>Didactic issues of blended learning.....</i>	282
Г.Б. Жуkenова, Р.Ж. Имангожина <i>ЖОО студенттерінің өмір сүру дағдысына және кәсіби іс-әрекетіне қажетті дағдылар туралы түсініктерінің нақты жағдайы (кәсіпкерлік дағдылар негізінде).....</i>	
Г.Б. Жуkenова, Р.Ж. Имангожина <i>Реальное состояние представлений обучающихся вуза о навыках, необходимых в жизнедеятельности и профессиональной деятельности человека (на примере предпринимательских навыков)</i>	
G.B. Zhukenova, R.Zh. Imangozhina <i>The real state of university students' perceptions about the skills needed in human life and professional activity (using the example of entrepreneurial skills).....</i>	304
С.Н.Жиенбаева, Г.О.Онланбекова, Ж.К. Сағалиева, А.Ш. Стыбаева <i>Мектеп жасына дейінгі балалардың нарративті қабілеті арқылы байланыстырып сөйлеуін дамытудың мүмкіндіктері.....</i>	
С.Н.Жиенбаева, Г.О.Онланбекова, Ж.К. Сағалиева, А.Ш. Стыбаева <i>Возможности развития связной речи дошкольников через нарративные способности.....</i>	
S.N. Zhienbayeva, G.O.Onlanbekova, J.K. Sagalieva, A.Sh. Stybayeva <i>Possibilities for the development of coherent speech in preschoolers through narrative.....</i>	316
Т.Ю. Кабуш, О.Н. Сорокина <i>Грамматикалық дағдыларды дамытудағы индуктивті әдіс: тиімді ме, әлде біріктіру қажет пе?.....</i>	
Т.Ю. Кабуш, О.Н. Сорокина <i>Индуктивный метод при развитии грамматических навыков: эффективен или нуждается в комбинировании?.....</i>	337
Kabush T.Yu., Sorokina O.N. <i>Inductive Approach in Developing Grammar Skills: is it effective or does it need to be combined?</i>	
Б.Б. Қашхынбай <i>Педагогикалық толеранттылық білім беру ұйымдары басшыларының негізгі қасиеттері ретінде.....</i>	
Б.Б. Қашхынбай <i>Педагогическая толерантность как важное качество руководителей образовательных организаций.....</i>	
B.B. Kashkhynbay <i>Landscape vocabulary in the discursive space of modern Kazakh prose: the lingual-stylistic aspect</i>	355
С.Б.Мукушев, Е.К.Сатбаев, Г.К.Муратова, Г. Р. Коцанова, Э.У.Сагиндыкова, Р.С.Шуакбаева, Д. К. Семирханова, А.Б.Мукушев, Ж.К.Сыдыкова <i>Жаратылыстану-математика және дене шынықтыру пәндері арасындағы байланыстарды жүзеге асыру (теориялық аспектілері).....</i>	
С.Б.Мукушев, Е.К.Сатбаев, Г.К.Муратова, Г. Р. Коцанова, Э.У.Сагиндыкова, Р.С.Шуакбаева, Д. К. Семирханова, А.Б.Мукушев, Ж.К.Сыдыкова <i>Реализация межпредметных связей естественно-математических дисциплин и физической культуры (теоретические аспекты).....</i>	

S.B.Mukushev, E.K.Satpayev, G.K.Muratova, G.R. Kochanova, E.U.Sagyndykova, R.S.Shuakbayeva, D. K. Semirkhanova, A.B.Mukushev, Zh.K.Sydykova <i>Implementation of interdisciplinary connections of natural and mathematical disciplines and physical culture (theoretical aspects).....</i>	365
А.Б. Наурзалина, С.Ф. Семенихина, В.В. Семенихин <i>Таза ауада экожүйелік білім беру: аймақтық флораға құндылық бағдарлардың қалыптасуына әсері.....</i>	
А.Б. Наурзалина, С.Ф. Семенихина, В.В. Семенихин <i>Экосистемное образование на свежем воздухе: влияние на формирование ценностных ориентаций к региональной флоре.....</i>	
A.B. Naurzalina, S. F. Semenikhina, V.V. Semenikhin <i>Ecosystem education in the outdoor learning: influence on the formation of value orientations towards regional flora.....</i>	378
Б.Б. Нұрғожа, Г.С. Майлыбаева <i>Білім беру үдерісіндегі сыни ойлаудың маңыздылығы.....</i>	
Б.Б. Нургожа, Г.С. Майлыбаева <i>Важность критического мышления в образовательном процессе.....</i>	
V.B. Nurgozha, G.S. Mailybayeva <i>The importance of critical thinking in educational process.....</i>	392
Ы.Н.Оханова, А.К. Дуйсенбаев <i>Болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби құзыреттілігін арт-технологиялар арқылы дамыту.....</i>	
Ы.Н.Оханова, А.К. Дуйсенбаев <i>Развитие профессиональных компетенций будущих социальных педагогов через АРТ-Технологии.....</i>	
Y.Okhanova, A. Duisenbayev <i>Development of professional competencies of future social educators through ART technologies.....</i>	406
Д.Ж.Рамазанова, А.К.Тогайбаева, Г.Е.Елеусинова, М.Н.Есенғұлова, К.О.Казиев, Г.Б.Сатығалиева <i>Кейс әдісін қолдану арқылы дипломдық жобаларды дайындау және қорғау технологиясы...</i>	
Д.Ж.Рамазанова, А.К.Тогайбаева, Г.Е.Елеусинова, М.Н.Есенғұлова, К.О.Казиев, Г.Б.Сатығалиева <i>Технология подготовки и защиты дипломных проектов с применением кейс- метода.....</i>	
D.Ramazanova, A.Togaibayeva, G.Yeleussinova, M.Yessengulova, K.Kaziyeu, G.Satygalieva <i>Technology for preparing and defending diploma projects using the case method.....</i>	420
А.Ә. Садыкова, Қ.Т. Атемова <i>Оқушылардың кәсіби бағдарын қалыптастырудағы цифрлық технологиялардың рөлі.....</i>	
А.А. Садыкова, К.Т. Атемова <i>Роль цифровых технологий в формировании профессиональной ориентации у школьников</i>	
A. Sadykova, K.T. Atemova <i>The role of digital technologies in shaping students' professional orientation.....</i>	440
Т.С. Сламбекова, А.А. Коньрова <i>Болашақ педагогтардың әлеуметтік жауапкершілігін қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық тетіктері</i>	
Т.С.Сламбекова, А.А. Коньрова <i>Психолого-педагогические механизмы формирования социальной ответственности у будущих педагогов.....</i>	
Slambekova T.S., Konyrova A.A. <i>Psychological and pedagogical mechanisms for forming social responsibility in future teachers.....</i>	453

Ш.У. Сунетуллаева, Г.Т. Сарбаева, Г.Н.Жылысбаева, М.Т.Сарбаева <i>Химия пәнін оқытуда интеграцияланған теориялық-практикалық оқыту тәсілін қолдану.....</i>	
Сунетуллаева Ш.У., Сарбаева Г.Т., Жылысбаева Г.Н., Сарбаева М.Т. <i>Применение комплексно теоретико-практического подхода к преподаванию химии.....</i>	
Sunetullayeva SH.U., Sarbayeva G.T., Zhylyysbaeva G.N., Sarbayeva M.T. <i>Application of integrated theoretical-practical teaching approach in teaching chemistry.....</i>	468

СЕРИЯ ПСИХОЛОГИЯ

М.Хал, А.С. Мамбеталина, Ж.А. Мусина <i>Жастардың этникалық бірегейлігінің ерекшеліктері.....</i>	
М.Хал, А.С. Мамбеталина, Ж.А. Мусина <i>Особенности этнической идентичности молодежи.....</i>	
M.Hal, A.Mambetalina, Zh. Mussina <i>Features of ethnic identity of young people.....</i>	481

А.С. Попандопуло, А.А. Кудышева, С. К. Кожаева, Н.А. Кударова, Г.М. Кажикенова <i>Жалпы білім беретін мектеп оқушыларының метатанымдық қабілеттерін дамытуды қолдаудың психологиялық-педагогикалық моделі.....</i>	
А.С. Попандопуло, А.А. Кудышева, С. К. Кожаева, Н.А. Кударова, Г.М. Кажикенова <i>Психолого-педагогическая модель сопровождения развития метакогнитивных способностей обучающихся общеобразовательной школы.....</i>	
A.S. Popandopulo, A.A. Kudysheva, S.K. Kozhaeva, N.A. Kudaraova, G.M. Kazhikenova <i>Psychological and pedagogical model of supporting the development of metacognitive abilities of secondary school students.....</i>	496

Д.Д. Шакимова, Ж.К. Аубакирова, А.К.Жумыкбаева, Kehinde C. Lawrence, А.С. Нурадинов <i>Педагогтердің стресске төзімділігін және кәсіби-тұлғалық ерекшеліктерін бағалау.....</i>	
Д.Д. Шакимова, Ж.К. Аубакирова, А.К.Жумыкбаева, Kehinde C. Lawrence, А.С. Нурадинов <i>Оценивание стрессоустойчивости и профессионально-личностных характеристик педагогов.....</i>	
D.D. Shakimova, Zh.K. Aubakirova, A.K. Zhumykbaeva, Kehinde C. Lawrence, A.S. Nuradinov <i>Assessment of stress resilience and occupational personality characteristics of teachers.....</i>	512

М.К. Абдакимова, Н.С. Гроссул <i>Кәсіби және эмоционалды күйзелістің әлеуметтік жұмысшылардың психологиялық даярлығы аясында копинг-стратегиясын таңдауға әсері.....</i>	
М.К. Абдакимова, Н.С. Гроссул <i>Влияние профессионального и эмоционального выгорания на выбор копинг-стратегии в разрезе психологической подготовки социальных работников.....</i>	
M.K. Abdakimova, N.S. Grossul <i>The Impact of Professional and Emotional Burnout on the Choice of Coping Strategies in the Context of Psychological Training of Social Workers.....</i>	525

Г. Ертукешова, Б.Ш. Байжуманова, Ұ. Туякова, М. Инозу <i>Студенттерде жетістікке жету мотивациясының көріну ерекшеліктері.....</i>	
Г. Ертукешова, Б.Ш. Байжуманова, У. Туякова, М. Инозу <i>Особенности проявления мотивации у студентов к достижению успеха.....</i>	
Ertukeshova G.M., Baizhumanova B.Sh., Tuyakova U., M. Inozu <i>Characteristics of students' motivation to achieve success.....</i>	538

Г.Б. Капбасова, Р.Т. Алимбаева, М.Н. Джумагельдинов, Р.Е. Садыканова, А.Р. Альгожина <i>Астана қаласы мен Ақмола облысы жастарының психологиялық әл-ауқаты мен өміріне қанағаттанушылығын зерттеу.....</i>	
Г.Б. Капбасова, Р.Т. Алимбаева, М.Н. Джумагельдинов, Р.Е. Садыканова, А.Р. Альгожина <i>Исследование психологического благополучия и удовлетворенности жизнью у молодежи г. Астаны и Акмолинской области.....</i>	
G.B. Kapbasova, R.T. Alimbayeva, M.N. Dzhumageldinov, R.E. Sadykanova, A.R. Algozhina <i>Research of psychological well-being and life satisfaction among the youth of Astana and Akmol region</i>	555
А.Қ.Косыбай, И.Б.Гайворонская <i>Интегралды-креативті ойлау стилі психологиялық феномен ретінде.....</i>	
А.Қ.Косыбай, И.Б.Гайворонская <i>Интегрально-креативный стиль мышления как психологический феномен.....</i>	
A.K. Kossybay, I.B.Gaivoronskaya <i>Integral-creative thinking style as psychological phenomenon.....</i>	575
Б.Е. Сабырбай, Г.Қ. Айкинбаева, Хамит Кошкун <i>Жоғары оқу орындарындағы студенттерде эмоциялық интеллекті мен жетістікке жету мотивациясының өзара байланысы.....</i>	
Б.Е. Сабырбай, Г.К. Айкинбаева, Хамит Кошкун <i>Взаимосвязь эмоционального интеллекта и мотивации достижения успеха у студентов высших учебных заведений.....</i>	
B.Y. Sabyrbay, G.K. Aikinbayeva, Hamit Coskun <i>Relationship between emotional intelligence and motivation to achieve success in students of higher educational institutions.....</i>	588
К.М.Сагинов, Ж.Г.Берденов, Ж.И.Инкарова <i>Социально-психологические аспекты пространственной репрезентации экологического состояния города во взаимосвязи с ментальным благополучием горожан.....</i>	
К.М.Сагинов, Ж.Г.Берденов, Ж.И.Инкарова <i>Қала тұрғындарының ментальды саулығы мен қаланың экологиялық жағдайын кеңістіктік репрезентациялары арасындағы байланыстарының әлеуметтік-психологиялық аспектілері.....</i>	
K.M.Saginov, Zh.G.Berdenov, Zh.I.Inkarova <i>Socio-psychological aspects of spatial representation of the ecological state of the city in relation to the mental well-being.....</i>	606
З.М. Садвакасова, А.Л. Нурмаханбетов, О.Х. Аймаганбетова <i>Құмар ойынға тәуелді адамдардың психологиялық ерекшеліктері және құмар ойынға аддикциясы бар адамдармен жұмыс істеу бағыттары.....</i>	
З.М. Садвакасова, А.Л. Нурмаханбетов, О.Х. Аймаганбетова <i>Психологические особенности игромана и подходы в работе с игровой аддикцией человека.</i>	
Z.M. Sadvakassova, A.L. Nurmahanbetov, Aimaganbetova O.Kh. <i>Psychological characteristics of a gambling addict and approaches to working with a person's gambling addiction.....</i>	630
К.К. Сайлинова, Н.С. Жұбаназарова, А.К. Бейсенбаева <i>Ойлау іс-әрекетінде студенттердің әлеуметтік интеллектідегі ерекшеліктерін зерттеу</i>	
К.К. Сайлинова, Н.С. Жубаназарова, А.К. Бейсенбаева <i>Изучение особенностей социального интеллекта студентов в мыслительной деятельности</i>	

K.K. Sailinova, N. S. Zhubanazarova, A.K. Beisenbaeva <i>The study of students' social intelligence in mental activity.....</i>	647
---	-----

СЕРИЯ СОЦИОЛОГИЯ

С.М. Сакенова, Н.О. Байғабылов, А.А. Ақпанов <i>Халықтың өмір сүру деңгейін жақсарту және өмір сүру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі әлеуметтік саясаттың оңтайлы моделі (инклюзивті білім беру мысалында)....</i>	
С.М. Сакенова, Н.О. Байғабылов, А.А. Ақпанов <i>Оптимальная модель социальной политики для повышения уровня и обеспечения качества жизни населения (на примере инклюзивного образования).....</i>	
S.M. Sakenova, N.O. Baigabylov, A.A. Akpanov <i>Optimal model of social policy to improve living standards and ensure the quality of life of the population (on the example of inclusive education).....</i>	660
Ф.М. Ахмедова <i>Медициналық кадрларды даярлаудағы пәнаралық тәсілдің социологиялық талдауы.....</i>	
Ф.М. Ахмедова <i>Социологический анализ междисциплинарного подхода при подготовке медицинских кадров</i>	
F.M. Akhmedova <i>Sociological analysis of an interdisciplinary approach in training medical personnel.....</i>	672
А.Е. Жанадилова <i>Саяси зерттеулердің жаңа дәуірі: «тізімдік эксперимент» әдісі және оның Орталық Азияны зерттеуге әсері.....</i>	
А.Е. Жанадилова <i>Новая эра политических исследований: метод 'List Experiment' и его влияние на изучение Центральной Азии.....</i>	
A.Y. Zhanadilova <i>A New Era of Political Research: The 'List Experiment' Method and Its Impact on the Study of Central Asia.....</i>	684
А.В. Загребин, Ж.Ж. Давлетбаева, Н.С. Жахин <i>Қазақстан Республикасындағы инвесторлардың сыбайлас жемқорлық тәуекелдері: агроөнеркәсіптік сектор.....</i>	
А.В. Загребин, Ж.Ж. Давлетбаева, Н.С. Жахин <i>Коррупционные риски инвесторов в Республике Казахстан: агропромышленный сектор....</i>	
A. Zagrebin, Zh.Davletbayeva, N. Zhakhin <i>Corruption risks of investors in the Republic of Kazakhstan: agro-industrial sector.....</i>	699
Ш.С. Исабаева, З.М. Байзакова, М.М. Құдабеков <i>Қазақстандағы отбасылық бизнесті зерттеу.....</i>	
Ш.С. Исабаева, З.М. Байзакова, М.М. Құдабеков <i>Исследование семейного бизнеса в Казахстане.....</i>	
S.S. Issabayeva, Z.M. Baizakova, M.M. Kudabekov <i>Study of family business in Kazakhstan.....</i>	715
А.Ж. Мақұлбек, А.Ж. Наурызбекова, Е.М. Нуркатов, Х.Тюфекчиоглу <i>Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасындағы ақыл-ой кемістігі бар балаларға арналған арнайы мектепке дейінгі білім беру жүйесіне әлеуметтанулық талдау.....</i>	
А.Ж. Мақұлбек, А.Ж. Наурызбекова, Е.М. Нуркатов, Х.Тюфекчиоглу <i>Социологический анализ системы специального дошкольного образования детей с нарушениями психического развития в Республике Казахстан и Турецкой Республике.....</i>	
A.Zh. Makulbek, A.Zh. Nauryzbekova, E.M. Nurkatov, H.Tüfekçioğlu <i>Sociological analysis of the special preschool education system for children with mental disabilities in the Republic of Kazakhstan and the Republic of Turkey.....</i>	727

Б.Ж.Смағамбет, Қ.С.Тел

Бизнестің корпоративтік әлеуметтік жауапкершілігін зерттеудегі теориялық және әдіснамалық мәселелер.....

Б.Ж. Смағамбет, К.С. Тел

Теоретические и методологические проблемы в изучении корпоративной социальной ответственности бизнеса.....

B.Zh.Smagambet, K.S.Tel

Theoretical and methodological problems in the study of corporate social responsibility of business 741

Г.Н. Шанбаева, А.К. Аубакирова

Денсаулық сақтау жүйесінде әлеуметтік жұмыс мамандары үшін қолдаушы супервизияның маңызы.....

Г.Н. Шанбаева, А.К. Аубакирова

Поддерживающая супервизия социальных работников в системе здравоохранения

G.N. Shanbaeva, A.K.Aubakirova

Supportive supervision of social workers in the health system..... 756

IRSTI 15.81.21

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2024-147-2-496-511>

Article type: scientific article

Psychological and pedagogical model of supporting the development of metacognitive abilities of secondary school students

A.S. Popandopulo^{1*}, A.A. Kudysheva², S.K. Kozhaeva³, N.A. Kudaraova³,
G.M. Kazhikenova¹

¹Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan

²South Kazakhstan State Pedagogical University named after O. Zhanibekov, Shymkent, Kazakhstan

³Astana International University, Astana, Kazakhstan

(E-mail: anaralinara79@mail.ru, nazgul.kudaraova@mail.ru)

Abstract. This article presents a psycho-pedagogical model of support for the development of metacognitive abilities of students in general education school. This model is specifically designed taking into account the principles of renewed education in Kazakhstan. It includes a combination of strategies and methods based on modern educational canons to assist school students in developing the necessary skills to succeed in this new learning environment. The significance of this model lies in its practical application and potential impact on the education system. By exploring the effectiveness of the Psycho-pedagogical Model for supporting the development of metacognitive abilities of learners, the model aims to provide valuable information about methodologies that can effectively support the development of metacognitive abilities in middle school students: from seventh to ninth grade. This is especially relevant in the context of the developing educational environment of Kazakhstan, where there is a shift away from traditional approaches. The purpose of this study is to assess the effectiveness of the model of psychological and pedagogical support in the development of metacognitive abilities of school students in the conditions of renewed education. The study includes 184 pupils of 7-9 grades from one of the schools in Kazakhstan. To conduct the study, a model of psychological and pedagogical support for schoolchildren was developed, the purpose of which is to develop their metacognitive abilities in the conditions of renewed education in Kazakhstan. The main tool for assessing the effectiveness of the programme is a specially designed Metacognitive Abilities Assessment Questionnaire. This study presents the results of the initial stage of the research.

Key words: metacognition, metacognitive abilities, updated content of education, secondary school students, model, self-regulation, critical thinking.

Introduction

In the context of a constantly changing educational paradigm in Kazakhstani education, Kazakhstan has embarked on a path of transformation aimed at updating its education system (Abylkassymova, 2020) [1]. By embracing the principles of active learning, collaborative environments, differentiated learning, interdisciplinary connections, and the integration of information and communication technologies (ICT), Kazakhstan strives to provide school students with the skills and competencies needed to succeed in the twenty-first century (ICFED-Kazakhstan, 2023) [2]. The transition from a traditional pedagogical approach to an approach based on updated educational principles represents a shift towards the development of independent and critical thinkers, which recognizes that memorization of facts and passive learning are no longer sufficient to prepare students to face the complexities of the modern world (Kropachev et al., 2020) [3]. Instead, the emphasis is now on active learning, where school students are encouraged to take ownership of their education, engage in collaborative activities, and explore interdisciplinary connections (Daradoumis & Arguedas, 2020) [4]. This paradigm shift is not simply a reflection of educational trends, but a deliberate attempt to equip school learners with the skills, knowledge, and metacognitive abilities needed to thrive in the global knowledge system (Pieschl et al., 2021; Teng & Zhang, 2021) [5].

Metacognitive abilities, including self-awareness, self-regulation, and reflective thinking, are increasingly recognized as vital components of successful learning as these skills enable school students to understand their own learning processes, adapt strategies, and learn more deeply (Chen & McDunn, 2022; Kuhn, 2022). [6] In the context of the updated education system of Kazakhstan, the development of these abilities becomes even more important - the active and collaborative nature of the system requires that school students be more independent, reflective and adaptable (ICFED-Kazakhstan, 2023) [2]. However, developing these skills in school students is a complex task that requires specialized psychological and pedagogical approaches (Perry et al., 2019). Moreover, despite the recognized importance of metacognitive abilities, significant challenges remain in developing these skills within an updated education system (Cromley & Kunze, 2020) [7].

Today, the problem of using a metacognitive approach to develop students' metacognitive abilities as the basis for learning effectiveness and learning success in the context of updated education is becoming particularly relevant. According to the Concept for the Development of Education of the Republic of Kazakhstan until 2025 in paragraph 5.4.2. Modernization of the content of secondary education "... the content of secondary education will be aimed at the development of academic knowledge and functional literacy, the formation of global competencies of a wide range" [8]. "Starting from 2024, a gradual transition to 12-year secondary education is planned. The content of a 12-year school is determined on the basis of personal-activity and competency-based approaches, a value system that takes into account the characteristics of a technospheric person who will live in a rapidly changing and high-tech world, as well as modern trends in the development of 12-year education. The State Educational Standard for 12-year schools will define a graduate model for each level of secondary education, including scientifically based subject and meta-subject competencies, indicators of personal qualities and soft skills [8].

A modern school, educational standards and curricula will be aimed at developing flexible skills of the 21st century in students. A secondary school graduate with a wide range of such skills will be motivated, have universal competencies, developed skills of adaptability, teamwork and critical thinking, use the capabilities of artificial intelligence in his work, and be ready for technological changes and employment."

All of the above emphasizes the importance of organizing psychological and pedagogical support for the development of students' metacognitive abilities as the main factor in the success of learning in the conditions of updated education.

The relevance of organizing psychological and pedagogical support for the development of metacognitive abilities of students in general education organizations can be emphasized by the following regulatory legal acts: Law of the Republic of Kazakhstan "On Education" (as amended and supplemented as of 01/01/2022) [9], Concept for the development of education of Kazakhstan Republic until 2025, National project "Quality education "Educated Nation" [10], Instructional and methodological letter "On the features of the educational process in secondary education organizations of the Republic of Kazakhstan in the 2021-2022 academic year" (recommended by the Scientific and Methodological Council of the National Academy Education named after Y. Altynsarın (No. 5 protocol of May 13, 2021) [11].

History

The key figure of metacognitivism as a separate branch of psychology is John Flavell. Most authors believe that his work opened up the metacognitive direction in modern psychology [12].

Metacognitive processes, which represent individual knowledge about one's own cognitive processes and the results of cognitive activity, performing the function of active control, regulation and organization of cognitive processes in achieving specific goals, are studied by both domestic and foreign psychologists (USA, Canada, Australia, Japan, etc.). Prominent researchers in metacognitivism are P. A. Alexander, R. Atkins, J. Borkowski, A. L. Brown, J. C. Campione, M. A. Dirkes, D. Dunloski, J. H. Flavell, R. Garner, R. Kluwe, J. R. Leonesio, S. Madigan, J. Metcalfe, P. Murphy, T. O. Nelson, L. M. R. Perkins, M. Pressley, Reder, A. P. Shimamura, E. Tulving, B. Salomon, A. Shimamura, W. Schneider, A. V. Karpov, E. A. Sergienko, I. M. Skityaeva, M. A. Kholodnaya [13]. In domestic and foreign psychology, metacognitive processes are considered as a factor in the success of a subject's cognitive activity and determine its productivity.

In our opinion, in addition to acquiring new knowledge, skills and possessions, the education system in a secondary educational institution should focus on the development of metacognitive abilities as the main intellectual resource of the individual. Developed metacognitive abilities provide a significant increase in the productivity of mental activity, provide high-quality control over one's mental processes, and also play an important role in the process of their regulation.

R. Parkins and B. Salomon note that "metacognitive abilities can be formed on the basis of any area of knowledge in which the subject is sufficiently competent [14]. In order to achieve the highest level of professionalism in any field, to solve professional problems the use of metacognitive control over the course of their solution is being required. Also, for

successful learning it is necessary to develop the skills of self-reflection, which provides an understanding of what is happening in the mind when reflecting on one's cognition and its specific characteristics. Possessing developed metacognitive abilities allows schoolchildren to manage their behavior and, if necessary, use metacognitive strategies to solve various problems and solve them consistently, which ensures the best adaptation."

Thus, metacognitive abilities are an important category of the educational process, and they are closely interconnected with educational activities, which in a higher educational institution are based on a certain amount of independent work and involvement in educational activities. A certain level of development of metacognitive abilities is a prerequisite for successful educational activities, providing control over the course of one's mental processes, the choice of the main goals of activity in situations of uncertainty, and is also a resource that ensures the best adaptation in solving educational and personal problems.

An analysis of the works of Kazakh scientists revealed insufficient development of this area of research. However, individual components of metacognition have been studied through research on critical thinking, intellectual functioning, and cognitive processes. G. Bekakhmetova and A. Korzhumbayeva, M. O. Kabysheva, A. I. Niyazbaeva considered the issues of studying critical thinking; A. Zhumabaeva studied the issues of teaching disciplines through a meta-subject approach; development of intellectual abilities of students were considered by A.K. Mynbaeva, V.T. Tikhomirova, A.V. Vishnevskaya [13].

Formulation of the problem

Currently, the department of "Personal Development and Education" NAO "Toraighyrov University" is actively working on the development of metacognitive abilities of students, implemented jointly with secondary schools of Pavlodar in the process of professional practice.

The main purpose of our study is to assess the effectiveness of the developed by us model of psychological and pedagogical support aimed at the development of metacognitive abilities of schoolchildren in modern conditions of educational school. Our task is to identify how this model affects the improvement of the educational process and contributes to a deeper and more conscious involvement of schoolchildren in the educational process. The scientific significance of our study lies in providing empirically substantiated data on the impact of our model of psychological and pedagogical support on the development of metacognitive abilities of schoolchildren.

The article provides a deeper understanding of how the Psycho-pedagogical model of support for the development of students' metacognitive abilities can be successfully integrated into the school learning process, taking into account the modern requirements of updated education. It also provides valuable recommendations for educators and educational institutions on how to improve educational processes and promote the all-round development of school students. The following key task was identified as part of the research at the stage of implementation of the Psycho-pedagogical model of support for the development of students' metacognitive abilities:

1 To conduct a comparative analysis between the control and experimental groups to assess the effectiveness of the model of psychological and pedagogical support developed by us in

the development of metacognitive abilities of school students in the conditions of renewed education. For this purpose, the results of pre-tests will be analysed.

Research methods

The proposed model of psychological and pedagogical support for the development of students' metacognitive abilities can be used to work with students both at school (school psychologists, teachers) and in colleges and universities during professional internships. The proposed model will include a diagnostic apparatus, a proprietary program, as well as practical recommendations for participants in this process (students, parents, school, Department of Education, Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan).

In order to understand the objective regularities underlying the process of developing metacognitive abilities of students in the educational process, it is necessary to have a clear understanding of the psychological and pedagogical model of support for the development of metacognitive abilities of general education students.

At the planning stage, the main goals and models were defined with a focus on creating conditions for the development of metacognitive skills, such as the ability to analyse, plan and evaluate their own learning activities. In the process of developing the model, learning modules centred on active learning were created, including group projects, individual assignments, and the use of interactive technologies. The model was tested and verified before being implemented in the study, and pilot tests in schools allowed to collect feedback from participants and to make refinements for improvement.

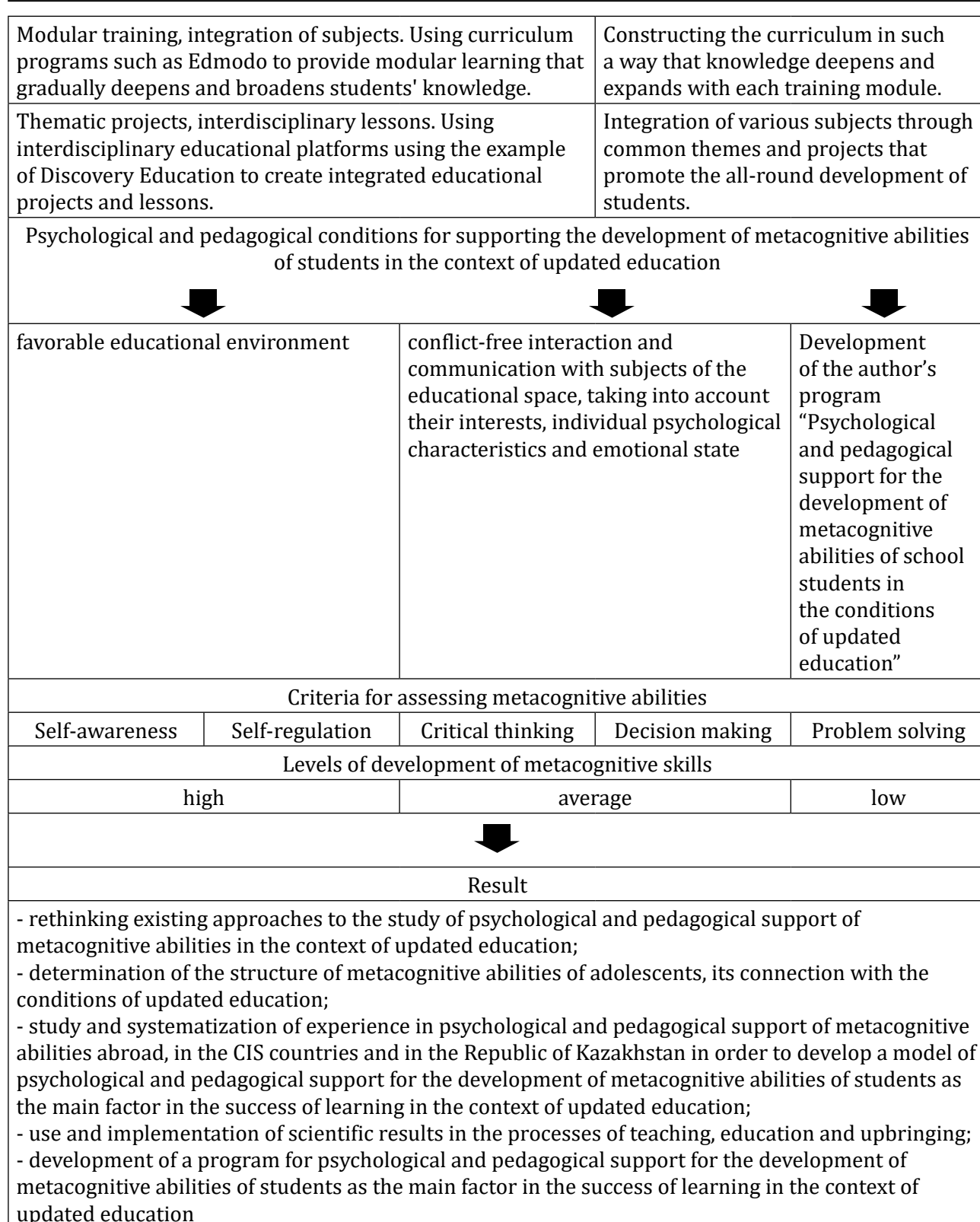
Upon completion of the testing and improvement stage, the model was successfully implemented in educational institutions. The key point of this process was the training of teachers who were to implement the model "Psychological and pedagogical support for the development of metacognitive abilities of school students". For this purpose, a series of trainings and seminars were organised to familiarise teachers with the methods and approaches included in the model, as well as to develop practical skills in working with students.

As a result, the model aims to develop the metacognitive abilities of school learners, fostering their active involvement in the educational process and improving learning outcomes. It provides school learners with the necessary tools to better understand and manage their own learning processes and strategies, which is essential for successful learning. Due to text and copyright restrictions, we present below a description of the model in Figure 1.

TARGET COMPONENT		
Goal: theoretical substantiation of the effectiveness of the model of psychological and pedagogical support for the development of metacognitive abilities of students as the main factor in the success of training in the conditions of updated education.		
  		
Approaches:	Patterns:	Principles:
- competence-based;	1) dependence on a set of general principles for determining the goals	- unity of intellectual and emotional components of education;

- personal-activity; - systemic; - meta-subject	of education, selecting the content of education, organizing the educational process and assessing educational results; 2) dependence on methodological orientation in pedagogical activity, which allows, by relying on a system of interconnected concepts, ideas and methods of action, to ensure and support the processes of self-knowledge, the realization of the very personality of students; 3) the dependence of external and internal activities, the activities of the teacher and students; 4) dependence on the methods, forms and means used, teaching generalized ways of working with any subject material: concept, diagram, model, etc. and is related to life situations. Features of the implementation of a meta-subject approach or activity-based (thought-activity) pedagogy	- connection between theory and practice; - psychological comfort; - variability; - advanced training		
INFORMATIONAL AND CONTENT COMPONENT				
psychological and pedagogical conditions for supporting the development of students' metacognitive abilities	knowledge about the essence of using teaching methods, forms and strategies	analysis, synthesis, abstraction, ability to generalize and comprehend	levels of metacognitive activity of school students	development of metacognitive abilities of school students
ORGANIZATIONAL AND ACTIVITY COMPONENT				
Stages of organizing the development of metacognitive abilities of school students				
				
Conditions for psychological and pedagogical support for the development of students' metacognitive abilities				
theoretical training	practical training		psychological training	
Differentiation of learning - an individual approach to learning.	Active learning - stimulating the active participation of students in the learning process.		Development of moral and spiritual qualities - education of values and personal qualities.	

Formative assessment - assessing students' progress.	Spiral learning - gradual deepening of knowledge.	Collaborative environment -development of teamwork skills.
ICT integration - the use of technology in teaching.	Cross-cutting topics - creating interdisciplinary connections.	Dialogue learning - supporting open communication.
Stages of implementation of the psychological and pedagogical model of supporting the development of metacognitive abilities of secondary school students		
Goal of the 1st stage - introductory - metacognitive readiness	Goal of the 2nd stage - theoretical-cognitive - intensive introduction of meta-subject processes	Goal of the 3rd stage - practice-formative - development of metacognitive abilities of students
CONTROL AND EVALUATION COMPONENT		
Methods		Tools
Project method, role-playing games. Using interactive educational platforms such as Kahoot to create quizzes and gamified learning activities. Application of the Project Based Learning (PBL) platform for the development and implementation of educational projects.		Implementation of projects to solve real problems, conducting educational role-playing games to develop decision-making skills.
Group discussions, joint research. Use Google Classroom and Microsoft Teams to organize student collaboration on projects and documents.		Organizing discussions on current topics, group scientific projects, where each student makes his or her contribution.
Individual tasks, adaptive technologies. Using adaptive learning platforms, Khan Academy, to provide assignments that are tailored to each student's level of knowledge.		Creation of tasks with different levels of complexity, use of adaptive educational programs.
Electronic resources, training programs. For example, the inclusion of educational applications such as Duolingo for learning foreign languages, and Tinkercad for teaching the basics of 3D modeling.		Introduction of interactive educational materials, use of educational applications and platforms.
Debates, round tables. Using the TED-Ed platform to discuss and analyze ideas presented in educational videos.		Organizing debates on problematic issues, holding round tables with experts and students.
Moral and ethics lessons, extracurricular activities. Using resources such as Character.org to develop lessons and activities aimed at building character and moral values.		Conducting thematic classes on ethics, organizing socially significant events and projects.
Portfolio, self-esteem. Using the Seesaw platform to create student portfolios, including their work, reflections and assessments		Maintaining a portfolio for students to track their progress, self-assessment of their achievements and progress.

Picture1. Psychological and pedagogical model of supporting the development of metacognitive abilities of secondary school students

Each of these metacognitive assessment criteria was integrated into the educational process in order to create a comprehensive and effective educational environment that promotes the development of metacognitive abilities in school students and their general, personal and spiritual growth. This process was carried out according to the protocol and the model itself, in which all aspects were taken into account. A specially designed Metacognitive Abilities Assessment Questionnaire, which includes five subscales, was used as the main tool to assess the effectiveness of the model:

1 subscale – Self-awareness: awareness of one's own strengths and weaknesses in the learning process, understanding of preferred learning styles and strategies.

2 subscale – Self-regulation: the ability to set learning goals, plan and organise the learning process, as well as control and adjust it in accordance with the tasks and requirements.

3 subscale – Critical Thinking: the ability to analyse information, distinguish facts from opinions, evaluate arguments and evidence.

4 subscale – Decision Making: the ability to choose the best strategies and solutions in different learning situations.

5 subscale – Problem Solving: the application of logical thinking to find solutions to complex problems and the ability to adapt to new and changing conditions.

The study involved pupils from one of the schools in Kazakhstan where the model "Psychological and pedagogical support of metacognitive abilities development of school students" was implemented. The total number of pupils included in the sample was 184 from grades 7-9 (mean age $M=14.40$; standard deviation $SD=0.81$). Pupils were studied in parallels, with one of grades 7, 8 or 9 randomly selected as the control group and the other grade becoming the influence group. More detailed information about the participants is presented in Table 1.

Table 1

Data of respondents who took part in the experiment

Group	class	Total	Mean age (M)	SD
control group	7	32	14,42	0,84
	8	29		
	9	31		
experimental group	7	30	14,38	0,79
	8	31		
	9	31		
TOTAL/MEDIUM		184	14,40	0,81

Students in the pilot study schools were informed. All requirements of confidentiality and privacy were met with respect to the participants.

The first phase of the metacognitive ability assessment questionnaire, Experiment 1 was conducted in September 2023. Participants in the experiment completed the metacognitive ability assessment questionnaire using Google Forms. The control group was trained in standard time and standard programme, while the experimental group was exposed to the implemented model of psychological and pedagogical support of metacognitive abilities development.

The control group was assisted by psychologists and specially trained teachers in different subjects of the general education curriculum. After training with the principles and components of the model of psychological and pedagogical support of metacognitive abilities development, in May 2024 a control cut-off will be conducted by re-completing the questionnaire of metacognitive abilities assessment of school students.

The first stage of the study was to evaluate the effectiveness of the model of psychological and pedagogical support for the development of metacognitive abilities of school students in the conditions of renewed education. This was achieved by comparing the pre-test results between the control and experimental groups. In addition, statistically significant differences of intra-group indicators were determined using the Wilcoxon criterion for the control and experimental groups. For ease of understanding the results, the five subscales of the Metacognitive Abilities Assessment Questionnaire were presented in one table, which showed the dynamics of the indicators of the control and experimental groups at the 1st stage of the study. The results are presented in Table 2.

Table 2

Estimation of statistical significance of differences between the pre-test scores of the five subscales of the Metacognitive Abilities Questionnaire for EG and CG

	Group	Self-awareness subscale	Self-regulation subscale	Critical Thinking subscale	decision-making subscale	subscale problem solving
		pre-test				
CG	Average	12,45	8,83	11,14	12,89	13,40
	Mean	1,706	1,450	1,442	1,433	1,070
	standard deviation	,178	,151	,150	,149	,112
	Standard error of the mean	2,909	-1,378	2,079	2,054	1,144
	Dispersion	-1,252	,498	-1,320	-1,262	-1,219
	kurtosis	,498	,112	,498	,498	,498
	Standard error of excess	,075	-1,677	-,208	,057	,123
	Asymmetry	-,062	,104	-,340	-4,699	-,257
	p-value	,951	8,98	,734	,000	,821
EG	Mean	12,66	8,98	10,92	12,82	13,39
	standard deviation	1,705	1,467	1,303	1,406	1,129
	Standard error of the mean	,178	,153	,136	,147	,118
	Dispersion	2,907	-1,424	1,697	1,976	1,274
	kurtosis	-1,295	,498	-1,076	-1,237	-1,374
	Standard error of excess	,498	-,026	,498	,498	,498
	Asymmetry	-,109	8,98	-,009	,167	,113
	Z	-8,216	-8,038	-8,233	-8,271	-8,151
	p-value	,000	,000	,000	,000	,000

Results/discussion

Based on the results of this study in Stage 1, we can only observe the initial data that students possess at the time of the pre-tests as part of the implementation of the psycho-pedagogical model for the development of students' metacognitive abilities.

By analysing the data on the different subscales of the metacognitive abilities assessment questionnaire (self-awareness, self-regulation, critical thinking, decision making, problem solving), we can draw some key conclusions and discuss the obtained results of the pre-tests in the 1st stage of the experiment. The significant improvement in the experimental group can be explained by the fact that the proposed model provided specialised techniques and approaches for the development of metacognitive abilities.

In contrast to traditional educational methods, including the updated ones, it is possible that the model's focus on self-reflection, introspection, and critical thinking led to improved performance on the highlighted subscales of self-awareness, self-regulation, decision-making, and problem solving. In addition, the observed minor changes in the control group, relating to four of the five dimensions, may reflect the limitations of the updated educational methods in the development of metacognitive abilities, although they are also evident in the decision-making dimension.

This indicates that curricula lacking a clear focus may be missing important aspects of metacognitive development necessary to improve self-awareness and critical thinking in the modern educational context. The context of updated education in which the study was conducted may also have influenced the findings, but it is likely that the psycho-pedagogical model for supporting the metacognitive development of school learners was more adapted to these requirements and was more carefully implemented, leading to more meaningful results in the experimental group. In addition, the model used a more individualised approach, taking into account the personal characteristics and needs of each student in the experimental group, which may have contributed to more effective development and strengthening of metacognitive skills compared to more generalised teaching methods in the control group.

Conclusions

The results of the study show a significant impact of the model of psychological and pedagogical support on the development of metacognitive abilities of school students. In the group where this programme was applied, statistically significant improvements in all studied aspects are noticeable compared to the control group, which confirms the effectiveness of this model.

The scientific significance of this study is to confirm the effectiveness of targeted psychological and pedagogical intervention in the development of metacognitive abilities of school students. The findings enrich theoretical knowledge in educational psychology and metacognitive research by illustrating how the model can influence school students' cognitive processes. In addition, the study contributes to the development of methodological approaches to measuring and analysing metacognitive abilities, especially in the context of renewed education.

The practical significance of this study is that it provides educators and educational institutions with effective tools and methods for developing students' metacognitive abilities.

This can contribute to the improvement of the educational process, enhancement of learning outcomes and socio-emotional well-being of students. The proposed model can be integrated into curricula, educational modules and extracurricular activities to develop self-awareness, self-regulation, critical thinking, decision-making and problem-solving skills among students. The results of the full study can be applied in different educational contexts, including general education schools and specialised educational institutions.

Funding information

This article was written as part of a competition for grant funding for young scientists under the “Zhas Galym” project for 2022-2024: IRN No. AP13268772 “Psychological and pedagogical support for the development of metacognitive abilities of students as the main factor in the success of learning in the context of updated education.”

Contribution of the authors

Popandopulo A.S. – the main contribution to the concept; collection, analysis, and interpretation of research results;

Kudysheva A.A. – development of methodology and conduct of the study;

Kozhaeva S.K. – discussion of the concept and critical review of the content of the work;

Kudarova N.A. – preparation and editing of the text;

Kazhikenova G.M. – approval of the final version.

References

1. Abylkassymova, A.E. (2020). System modernization of general secondary education in the Republic of Kazakhstan. *Revista Tempos e Espaços Em Educação*. – 2020. – № 13. (32). – c. 46.
2. International center for financial and economic development (ICFED) Kazakhstan. (2023). Updated content of education in Kazakhstan. Retrieved from: https://edu.mcfk.kz/article/3069-obnovlennoe-soderjanie-obrazovaniya-v-nachalnoy-shkole-kazahstana?from=PW_Time_desktop_other_art
3. Kropachev, P., Imanov, M., Borisevich, Y., & Dhomane, I. Information technologies and the future of education in the republic of kazakhstan. *Scientific Journal of Astana IT University*. 2020. – C. 30-38.
4. Daradoumis, T., & Arguedas, M. Cultivating students’ reflective learning in metacognitive activities through an affective pedagogical agent. *Educational Technology & Society*. 2020. – № 23(2). C. 19-31.
5. Pieschl, S., Budd, J., Thomm, E., & Archer, J. Effects of raising student teachers’ metacognitive awareness of their educational psychological misconceptions. *Psychology Learning & Teaching*. 2021. – № 20(2). C. 214-235.
6. Chen, S., & McDunn, B. A. (2022). Metacognition: History, measurements, and the role in early childhood development and education. *Learning and Motivation*, 78, 101786. <https://doi.org/10.1016/j.lmot.2022.101786>
7. Cromley, J. G., & Kunze, A. J. (2020). Metacognition in education: Translational research. *Translational Issues in Psychological Science*. 2020. – № 6(1). c. 15.

8. Об утверждении Концепции развития образования Республики Казахстан на 2022 – 2026 годы // Постановление Правительства Республики Казахстан от 24 ноября 2022 года № 941. // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2200000941>

9. Об образовании Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III. // https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_

10. Об утверждении национального проекта "Качественное образование "Образованная нация" Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года № 726. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000726>

11. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году». – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с

<https://uba.edu.kz/storage/app/media/2023%D3%98%D0%9D%D0%A5/%20%D1%80%D1%83%D1%81%2028.08.23.pdf>

12. Flavell J.H., Miller P.H., Miller S.A. Cognitive Development. – New Jersey: Prentice Hall, 2002. – 423 p.

13. Попандопуло А.С. Развитие метапознания студентов вуза в процессе изучения психолого-педагогических дисциплин: диссертация на соискание степени доктора философии (PhD):. 6D010300 – Педагогика и психология. – Торайгыров университет. – Павлодар: 2021. – 176 с. // <https://www.twirpx.com/file/3610471/>

А.С. Попандопуло¹, А.А. Кудышева², С.К. Кожаева³, Н.А. Кударова³, Г.М. Кажикенова¹

¹Торайгыров университеті, Павлодар, Қазақстан

²Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университет,
Шымкент., Қазақстан

³Астана халықаралық университеті, Астана, Қазақстан

Жалпы білім беретін мектеп оқушыларының метатанымдық қабілеттерін дамытуды қолдаудың психологиялық-педагогикалық моделі

Аңдатпа. Бұл мақалада жалпы білім беретін мектептің білім алушыларының метакогнитивтік қабілеттерін дамытуды сүйемелдеудің бойынша әзірленген Психологиялық-педагогикалық модель ұсынылған. Бұл модель Қазақстандағы жаңартылған білім беру қағидаттарын ескере отырып арнайы әзірленген. Ол мектептердің білім алушыларына осы жаңа оқыту ортасында жетістікке жету үшін қажетті дағдыларды дамытуға көмектесу үшін білім беру саласындағы қазіргі заманғы канондарға негізделген стратегиялар мен әдістердің үйлесімін қамтиды. Бұл модельдің маңыздылығы оның практикалық қолданылуы мен білім беру жүйесіне әлеуетті әсер етуінен тұрады. Білім алушылардың метакогнитивтік қабілеттерін дамытуды сүйемелдеудің психологиялық-педагогикалық моделінің тиімділігін зерделей отырып, модель орта буын оқушыларының: жетінші сыныптан тоғызыншы сыныпқа дейінгі метакогнитивтік қабілеттерін дамытуды тиімді қолдайтын әдіснамалар туралы құнды ақпарат беруге бағытталған.

Бұл, әсіресе, Қазақстанның дәстүрлі тәсілдерінен бас тартатын білім беру ортасы тұрғысынан өзекті. Осы зерттеудің мақсаты жаңартылған білім беру жағдайында мектеп оқушыларының

метакогнитивтік қабілеттерін дамытуда психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу моделінің тиімділігін бағалау болып табылады. Зерттеу Қазақстан мектептерінің бірінен 184 сынып оқушыларын 7-9 қамтиды. Зерттеу жүргізу үшін мектеп оқушыларын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу моделі әзірленді, оның мақсаты Қазақстанның жаңартылған білім беру жағдайында олардың метакогнитивтік қабілеттерін дамыту болып табылады. Бағдарламаның тиімділігін бағалау үшін негізгі құрал Метакогнитивтік қабілеттерді бағалау сауалнамасы болып табылады. Бұл зерттеу зерттеудің бастапқы кезеңінің нәтижелерін ұсынады.

Түйін сөздер: метатаным, метакогниция, метатанымдық қабілеттер, жаңартылған білім мазмұны, орта мектеп оқушылары, үлгі, өзін-өзі реттеу, сыни тұрғыдан ойлау.

А.С. Попандопуло¹, А.А. Кудышева², С.К. Кожаева³, Н.А. Кударова³, Г.М. Кажикенова¹

¹Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан

²Южно-Казахстанский государственный педагогический университет
имени О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан

³Международный Университет Астаны, Астана, Казахстан

Психолого-педагогическая модель сопровождения развития метакогнитивных способностей обучающихся общеобразовательной школы

Аннотация. В данной статье представлена разработанная психолого-педагогическая модель сопровождения развития метакогнитивных способностей обучающихся общеобразовательной школы. Эта модель специально разработана с учетом принципов обновленного образования в Казахстане. Она включает в себя сочетание стратегий и методов, основанных на современных канонах в области образования, чтобы помочь обучающимся школ в развитии необходимых навыков для преуспевания в этой новой среде обучения. Значимость данной модели заключается в его практическом применении и потенциальном влиянии на систему образования. Изучая эффективность психолого-педагогической модели сопровождения развития метакогнитивных способностей обучающихся, модель направлена на предоставление ценной информации о методологиях, которые могут эффективно поддерживать развитие метакогнитивных способностей у школьников среднего звена: с седьмого по девятый класс. Это особенно актуально в контексте развивающейся образовательной среды Казахстана, где происходит уход от традиционных подходов. Целью данного исследования является оценка эффективности модели психолого-педагогического сопровождения в развитии метакогнитивных способностей учащихся школ в условиях обновленного образования. Исследование включает в себя 184 ученика 7-9 классов одной из школ Казахстана. Для проведения исследования разработана модель психолого-педагогического сопровождения школьников, целью которой является развитие их метакогнитивных способностей в условиях обновленного образования Казахстана. Основным инструментом для оценки эффективности программы является специально разработанная Анкета оценки метакогнитивных способностей. Данное исследование представляет результаты первоначального этапа исследования.

Ключевые слова: метапознание, метакогниции, метакогнитивные способности, обновленное содержание образования, обучающиеся общеобразовательных школ, модель, саморегуляция, критическое мышление.

References

1. Abylkassymova, A.E. (2020). System modernization of general secondary education in the Republic of Kazakhstan. *Revista Tempos e Espaços Em Educação*. – 2020. – № 13. (32). – c. 46.
2. International center for financial and economic development (ICFED) Kazakhstan. (2023). Updated content of education in Kazakhstan. Retrieved from: https://edu.mcfk.kz/article/3069-obnovlennoe-soderzhanie-obrazovaniya-v-nachalnoy-shkole-kazahstana?from=PW_Time_desktop_other_art
3. Kropachev, P., Imanov, M., Borisevich, Y., & Dhomane, I. Information technologies and the future of education in the republic of kazakhstan. *Scientific Journal of Astana IT University*. 2020. – C. 30-38.
4. Daradoumis, T., & Arguedas, M. Cultivating students' reflective learning in metacognitive activities through an affective pedagogical agent. *Educational Technology & Society*. 2020. – № 23(2). C. 19-31.
5. Pieschl, S., Budd, J., Thomm, E., & Archer, J. Effects of raising student teachers' metacognitive awareness of their educational psychological misconceptions. *Psychology Learning & Teaching*. 2021. – № 20(2). C. 214-235.
6. Chen, S., & McDunn, B. A. (2022). Metacognition: History, measurements, and the role in early childhood development and education. *Learning and Motivation*, 78, 101786. <https://doi.org/10.1016/j.lmot.2022.101786>
7. Cromley, J. G., & Kunze, A. J. (2020). Metacognition in education: Translational research. *Translational Issues in Psychological Science*. 2020. – № 6(1). c. 15.
8. Ob utverzhdenii Konceptii razvitiya obrazovaniya Respubliki Kazahstan na 2022 – 2026 gody // Postanovlenie Pravitel'stva Respubliki Kazahstan ot 24 noyabrya 2022 goda № 941. // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2200000941>
9. Ob obrazovanii Zakon Respubliki Kazahstan ot 27 iyulya 2007 goda № 319-III. // https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_
10. Ob utverzhdenii nacional'nogo proekta "Kachestvennoe obrazovanie "Obrazovannaya naciya" Postanovlenie Pravitel'stva Respubliki Kazahstan ot 12 oktyabrya 2021 goda № 726. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000726>
11. Instruktivno-metodicheskoe pis'mo «Ob osobennostyah uchebno-vospitatel'nogo processa v organizatsiyah srednego obrazovaniya Respubliki Kazahstan v 2023-2024 uchebnom godu». – Astana: NAO imeni I. Altynsarina, 2023. – 102 p. <https://uba.edu.kz/storage/app/media/2023%20%D3%98%D0%9D%D0%A5/%20%20%D1%80%D1%83%D1%81%2028.08.23.pdf>
12. Flavell J.H., Miller P.H., Miller S.A. *Cognitive Development*. – New Jersey: Prentice Hall, 2002. – 423 p.
13. Popandopulo A.S. Razvitie metapoznaniya studentov vuza v processe izucheniya psihologo-pedagogicheskikh disciplin // Dissertatsiya na soiskanie stepeni doktora filosofii (PhD): 6D010300 – Pedagogika i psihologiya. – Torajgyrov universitet. – Pavlodar: 2021. – 176 p. // <https://www.twirpx.com/file/3610471/>

Information about authors:

Popandopulo A.S.* – Postdoctoral researcher, PhD, Department of Personal Development and Education, NJSC «Toraighyrov University», Lomova Street, 64, Pavlodar, Kazakhstan.

Kudysheva A.A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, NJSC «South Kazakhstan State Pedagogical University named after O. Zhanibekov», A. Baitursynov Street, 13, Shymkent, Kazakhstan.

Kozhaeva S.K. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Pedagogical Institute, Astana International University, Kabanbai Batyr Avenue, 8, Astana, Kazakhstan. Kudaraova N.A. – PhD, associate professor of Pedagogical Institute, Kabanbai Batyr Avenue, 8, Astana International University, Astana, Kazakhstan.

Kazhikenova G.M. – PhD, Associate Professor of the Department of Personal Development and Education, NJSC «Toraighyrov University», Lomova Street, 64, Pavlodar, Kazakhstan.

Авторлар туралы мәлімет

Попандопуло А.С.* – PhD, «тұлғалық дамыту және білім беру» кафедрасының постдокторанты, «Торайғыров университеті» КЕАҚ, Ломова көшесі, 64, Павлодар қ., Қазақстан

Кудышева А.А. – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, «Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті» КЕАҚ, Байтұрсынов көшесі, 13, Шымкент қ., Қазақстан

Кожаяева С.К. – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Астана халықаралық университеті, Қабанбай батыр даңғылы, 8, Астана, Қазақстан

Кударова Н.А. – PhD, педагогикалық институтының қауымдастырылған профессоры, Астана халықаралық университеті, Қабанбай батыр даңғылы, 8, Астана, Қазақстан.

Кажикенова Г.М. – PhD докторы, «тұлғалық дамыту және білім беру» кафедрасының қауымдастырылған профессоры, «Торайғыров университеті» КЕАҚ, Павлодар қ., Қазақстан.

Редакторы: Г.Ж. Менлибекова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ.

Педагогика. Психология. Әлеуметтану сериясы.
– 2(147)/2024 – Астана: ЕҰУ. – 776 б.

Шартты б.т. – 97,1. Таралымы – сұраныс бойынша .
Басуға қол қойылды: 20.06.2024
Ашық қолданыстағы электронды нұсқа: <https://bulpedps.enu.kz>

Мазмұнына типография жауап бермейді

Редакция мекен-жайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қ., Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Тел.: +7(7172) 709-500, (ішкі 35-108)
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды